

Fonološki opis govora kraja Vojnik (SLA T326)

TJAŠA JAKOP

*Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Novi trg 2,
SI 1000 Ljubljana, Tjasa.Jakop@zrc-sazu.si*

DOI: <https://doi.org/10.18690/scn.19.1.21-43.2026>

————— 1.01 Izvirni znanstveni članek – 1.01 Original Scientific Article —————

V prispevku je prikazan (na)glasoslovni opis narečnega govora kraja Vojnik (SLA T326), ki spada v srednjesavinjsko narečje štajerske narečne skupine (z nekaj prehodnimi značilnostmi srednještajerskega narečja). Fonološki opis prikazuje glasoslovne in naglasne značilnosti tega govora in je nastal na podlagi narečnega gradiva, ki ga je za *Slovenski lingvistični atlas* (SLA) zbrala Milena Kolenko-Smisl leta 1980; gradivo je dopolnjeno s starejšimi podatki, kot jih je leta 1953 zapisal Tine Logar, ter z novejšimi podatki s terena (iz leta 2026).

This article examines the phonetic, phonological, and accentual characteristics of the local dialect of Vojnik pri Celju (SLA data-point T326). Classified within the Styrian dialect group, the speech of Vojnik is primarily a Central Savinja (*srednjesavinjsko*) dialect, though it exhibits some features of the Central Styrian (*srednještajersko*) dialect. The present phonological analysis is based on material originally collected for the Slovenian Linguistic Atlas (SLA) by Milena Kolenko-Smisl in 1980, which is cross-referenced with earlier records by Tine Logar (1953). This foundational research is further supplemented and verified by the author's own fieldwork conducted in 2026.

Ključne besede: dialektologija, štajerska narečna skupina, srednjesavinjsko narečje, fonološki opis, Slovenski lingvistični atlas (SLA), slovenščina

Keywords: dialectology, Styrian dialect group, Central Savinja dialect, phonology, Slovenian Linguistic Atlas (SLA), Slovene

1 Uvod¹

1.1 Dosedanja raziskovanja

Narečni govor kraja Vojnik je v *Slovenskem lingvističnem atlasu* označen s točko T326. Spada v srednjesavinjsko narečje štajerske narečne skupine

¹ Prispevek je nastal v okviru programa *Dediščina na obrobjih: novi pogledi na dediščino in identiteto znotraj in onkraj nacionalnega* (P5-0408).

(z nekaj prehodnimi značilnostmi srednještajerskega narečja). T. Jakop (2001) je objavila fonološki opis bližnjega srednjesavinjskega govora Ložnice pri Žalcu (T324), dve leti kasneje pa še fonološki opis bližnjega srednještajerskega govora kraja Šentvid pri Grobelnem (Jakop 2003b). Leta 2010 je objavila članek o glasoslovnih in oblikoslovnih posebnostih srednjesavinjskega in srednještajerskega narečja (Jakop 2010), 2022 pa fonološki opis srednještajerskega govora kraja Slivnica pri Celju (T331) (Jakop 2022).

Slika 1: Izsek iz Karte slovenskih narečij (Karta Tineta Logarja in Jakoba Riglerja 1983, dopolnili sodelavci Dialektološke sekcije ISJFR ZRC SAZU, SLA 3.1 2023: 11).

2 Osnovne (na)glasoslovne značilnosti govora (od 1953 dalje)

Namen tokratnega prispevka je prikazati (na)glasoslovne značilnosti vojniškega govora in njegov fonološki opis, ki je nastal na osnovi narečnega gradiva, ki ga je po vprašalnici za Slovenski lingvistični atlas (SLA) leta 1980 zbrala Milena Kolenko-Smisil, primerjano s starejšim gradivom, ki ga je leta 1953 zapisal Tine Logar. Slednje se od sodobnejšega loči tudi po načinu transkripcije; zapisano je v stari fonetični transkripciji in z diftongi kot *î*, *û*, toda od 1980> beležimo le monoftong *i*, *u*: (npr. *žîla* : *'zi:la* in *plûčę* : *p'lu:če*). Primeri: *glâwa* : *g'lâ:va*, *čjêl* : *'čje:l*, *skliêp* : *sk'li:ep*, *jêtre* : *'je:tre*, *nôus* : *'no:us*, *kôuža* : *'ko:uža*, *ûste* : *'u:ste*.²

² Besedilo je bilo pripravljeno z vnašalnim sistemom ZRCola (ZRCola.zrc-sazu.si), ki ga je na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani razvil Peter Weiss.

V Logarjevem poročilu (Logar 1953b) lahko preberemo naslednje:

»Od 7. do 11. julija t. l. sem zapisoval dialektično gradivo za LAS [= *Lingvistični atlas Slovenije*, danes SLA – *Slovenski lingvistični atlas*, op. T. J.] v pasu Vojnik–Nova Cerkev in okolici, torej na severozahodnem področju osrednjega štajerskega narečja [srednještajerskega narečja, op. T. J.], ki ga je Ramovš opisal v Hist. gramatiki VII, str. 160–163. Ker očitno ni razpolagal z bogatejšim dialektičnim gradivom, se njegova karakteristika vsaj deloma ne ujema z realnim dialektičnim stanjem. Moje poročilo naj zato njegov popis popravi in izpopolni.«

Nadalje piše (Logar 1953b), da je zanj največja ugotovitev oz. zanimivost, da pozna to področje še dvojne reflekse za psl. **ě* v dolgih zlogih, ki so sicer značilni zlasti za obrobne severne, zahodne in vzhodne slovenske govore. Ramovš tega pojava pri srednještajerskem narečju (Ramovš 1935: 160–163) ne omenja, pač pa ga navaja kot značilnost pohorščine. Ker so pohorski govori sosedje srednještajerskega narečja, se Logarju zdi logično, da je dvojno obravnavanje psl. **ě* v severozahodnem pasu srednještajerskega narečja »nadaljevanje pohorske izoglose, ki se zgubi šele v neposredni okolici Celja, na zapadu pa po hribovju med Savinjsko dolino in črto Vojnik–Dobrna, tako da ga v Šmartnem v Rožni dolini nisem več zasledil.« Ob zgornji Hudinji je – podobno kot ob zgornji Savinji – razlika med **ě* in **ě̇*- »segla globoko v center slovenske zemlje.«

Logar torej ugotavlja (Logar 1953b), da ima v vojniškem govoru **ě̇* dvoglasniški refleks *ĕj* [e:ĩ] (npr. *lĕj̇p*, *mĕj̇ix*, *brĕj̇ik*, *rĕj̇is*, *črĕj̇is*, *umĕj̇is*, *snĕj̇ik*, *slĕj̇p*, *lĕj̇is*, *klĕj̇it*, *cvĕj̇it*, *jĕj̇ist*, *lĕj̇itos*, *dvĕj̇i*; *vĕj̇im*, *jĕj̇im*, *učĕj̇ix*, *dnĕj̇ix*; *stĕj̇ina*, *mlĕj̇ik*, *gnĕj̇izd* [gnĕj̇ist, op. T. J.], *svĕj̇iča*, *srĕj̇ida*); isti refleks ima tudi za psl. kratki **e*, ki se je v slovenščini zgodaj podaljšal v **ē* in na tem ozemlju zato tudi kvalitetno sovpadel z **ě̇*: *pĕj̇ič*, *čebĕj̇ila*, *šĕj̇ist*, *ušĕj̇isa*, *jesĕj̇in*, *kolĕj̇isa*, *dnĕj̇ivi* itd. Prvotni **ě̇*- (ki se je v južni slovanščini sprva skrajšal, nato pa v večini sln. govorov zopet podaljšal) ima ozek refleks *ĕ* [e:] (npr. *kolĕn*, *strĕxa*, *želĕs*, *brĕza*, *lĕt*, *rĕpa*, *polĕn*, *smrĕka*, *dĕl*, *cĕsta*, *dĕkla*, *mlĕt* itd.). Enako reflektirajo še **ē̇*, **ě̇-*, **ē-*, **ā* in **ā̇-* (Logar 1953b: *pĕst*, *pĕtek*, *jĕtre*, *telĕta*, *prĕst*, *prĕde*, *grĕm*, *rĕp*; *zĕle*, *nĕsu*, *pĕku*, *rĕku*; *vĕs*, *lĕn*, *dĕn*, *mĕx*, *pĕi*, *mĕša*).

Pri *e*-ju je razvojni sovpad z jatom povsem razumljiv, kajti tudi tu gre za kračino, ki se je šele kasneje podaljšala, medtem ko bi za psl. nosni *e* [**ē̇*] eventualno lahko pričakovali tak refleks kot za **ě̇*, pa ga nimamo. To pomeni, da se je v času, ko se je vojniški nosni *e* denazaliziral, iz njega nastali oralni vokal po kvaliteti razlikoval od tedanjega refleksa za **ě̇*, zato je bila tudi njegova nadaljnja pot drugačna in je sovpadla z razvojno potjo **ě̇*-. Nekaj podobnega se je moralo dogajati tudi z refleksi psl. polglasnikov **ā* in **ā̇*-.

Enak razvoj kot *e*-jevski je imel tudi *o*-evski vokalizem, saj imamo za psl. kratki **o* (ki se je v slovenščini zgodaj podaljšal v **ō*) dvoglasniški refleks *ōu* [o:u], medtem ko **ō̇* in **ō̇-* reflektirata kot *ō* [o:]: *kōust*, *mōust*,

nôuč, wôus, nôus, nôuxt, plôut, snôuč, ôula, pôule, srôuta in môš, pôpek, nôt, otkôit; dôber, škôrja, nôsn/nôisn, xôdn/xôidn, uôizn itd.

Slika 2: Prvošolčki OŠ Vojnik ob koncu šol. leta 1956/57 (slikani pred osnovno šolo v Vojniku z učiteljico Marijo Ahtik, roj. 1913, ki je bila leta 1953 Logarjeva informatorka.

Nasmejani deček v zgornji vrsti (drugi z leve) s temnim brezrokavnikom in svetlo srajčko je oče avtorice prispevka, Marjan Jakop, roj. 1950); vir: <https://www.kamra.si/en/album-of-slovenia/prvosolcki-os-vojn-ik-ob-koncu-sol-leta-1956-57/>

Naslednja značilnost vojniškega govora, ki jo Logar (1953b) izpostavi, je zaokroženost dolgega *a* – *â* [â:] (*lâs, glâva, mlâda, klobâsa* itd.), a poudari, da zaokroženost ni močna. Nezaokroženi *a* v vokalnem sistemu tega govora je nastal po štajerskem podaljšanju prvotnih kračin: *gât* : *gâda*, *brât* : *brâta*, *mrâs* : *mrâza* itd. Logar (1953b) opaza, da »zaradi iste štajerske ritmike« oz. »nenavadno močnega ekspiracijskega poudarka« slišimo individualno namesto dolgih *i* in *u* tudi *î* in *û*; danes imamo za dolga *i* in *u* le monoftonge (npr. *'zi:la* in *p'lu:če*), so pa diftongirani *i* in *u* značilni za sosednje srednještajersko narečje (npr. Šentvid pri Grobelnem: *'ri:iba*, *'xi:ša*; *k'lu:uč*, *p'lu:uč*; Jakop 2003b: 117, 118).

Refleksi umično naglašene *e* in umično naglašene *o* polglasnika so sovpadli: *čîêl*, *žîêna*, *tiêta*, *miêtla*, *niêsla*, *piêkla*; *miêgla*, *stiêza*, *diêska*, *piêpær*, *stiêbri*, *diêža*, *piêsa*, *liêxek*, *liêgat*, na *tiêše* itd. (danes: *'čje:l* = čelo, *'žje:na*, *'tje:ta*, del -l ž ed *'nje:sla*, *s'pje:kla*; *'mje:gla*, *s'tje:za*, *'die:ska*, *s'tje:ber*, prid m *'lje:xek* = lahek, *'lje:gat* = lagati, na *'tje:še* = na tešče). Isti razvoj kot umično naglašeni *e* je doživljal tudi umično naglašeni *o* (npr. *nuôga*, *kuôza*; danes *'kuo:za*, *'nuo:ga*).

Kolenko-Smisl v Uvodu svojega diplomskega dela o govoru Vojnika že leta 1980 ugotavlja, da le še malo domačinov govori pravo narečje, saj na vojniški govor vpliva celjski mestni govor, kažejo pa se tudi vplivi knjižne slovenščine. T. Jakop v zadnjih desetletjih opaža pojav monoftongizacije nekdanjih diftongov, npr. *kòlê'n* : *ko'lɛ:n*, *stêjina* : *s'tɛ:na*, *zô'p* : *'zɔ:p*, *žî'la* : *'ži:la*, *klû'č* : *k'lu:č*, *plû'čê* : *p'lu:če*. Polglasnik pred zlogotvornim *r* se danes izgovarja bolj *e*-jevsko, npr. *gərl*, *pərsɛ*, *pərst*, *sərce*, *ubərve* : *'ge:r̩*, *'pe:rse*, *'pe:rst*, *'se:rce*, *u'be:rve*.

Vidne so še druge glasovne in naglasne spremembe oz. razlike med Logarjevimi zapisi (Logar 1953a) in novejšimi zapisi (Kolenko-Smisl 1980, Jakop 2026), npr. *vês* : *'va:s*, *mezînc* : *me'zi:nec*, *trɛpâlŋce* : *tre'pa:lnice*, *jêtk* : *'jɛ:tika*, *trâŋk* : *t'ra:ŋnik*, *štepîx* : *š'tjɛ:pix* 'vodnjak', *věšok* : *ve'sʊo:k*, *kožuxât* (1953a) : *ku'žʊ:xat* (1980) : *kožu'xa:t* (2026), *kòsît* (1953a) : *'kʊo:sit* (1980) : *ko'si:t* (2026). Opazne so tudi razlike v besedju med Logarjevimi in novejšimi zapisi,³ npr. *šîjek* : *'ti:lnik*, *glê'ŋk* : *g'ljɛ:žn*, *knâl* : *k'lâ:da* 'tnalo', *špîčke* : *'ɔ:špice*, *te mlât* : *'zjɛ:t*, *te mlâda* : *s'nâ:xa*, *šwôgər* : *s'vâ:k*, *pôpletŋ brat* : *'po:ʊ b'ra:t*, *gîxt* : *'re:ʊma* 'revma', *pârtič* : *p'la:xta* 'rjuha', *ântla* : *'a:ntvela* 'brisača', *žnîdar* : *š'na:jder* 'krojač', *âksa* : *'ɔ:s*, *âizl̩c* (1953a) : *a'puo:rt* (1980) : *sek'rɛ:t* (1980>) 'stranišče', *šlîte* : *'sa:ŋke* (1980>).⁴

2.1 Refleksi naglašanih zložnikov v govoru

Govor Vojnika nima kratkih naglašanih samoglasnikov, saj so se vsi izhodiščno kratki naglašeni zložniki v nezadnjem in zadnjem besednem zlogu naknadno podaljšali.

Refleksi znotraj izhodiščno dolgega vokalizma so: (1) **ē* > *e:ĩ*; (2) **ō* > *o:* in *o:ʊ*; (3) **ē* > *e:ĩ*; (4) **ē* > *e:r*; (5) **ō* > *o:r*; (6) **ō* > *â:/a:r*, *e:ĩ* in *ĩer*; (7) **ī* > *i:r*; (8) **ā* > *â:/a:r*; (9) **ū* > *u:r*; (10) **ĩ* > *o:ʊ*; (10) **ĩ* > *e:r*.

Refleksi znotraj izhodiščno kratkega vokalizma v nezadnjih besednih zlogih so: (1) **ē-* > *e:r* (redko *e:ĩ*); (2) **ē-/ē-* > *e:r*; (3) **ō-* > *ĩer* (redko *e:r*); (4) **ō-* > *o:r*; (5) **ō-* > *o:r*; (6) **ĩ-* > *o:ʊ*; (7) **ī-* > *i:r*; (8) **ā-* > *â:/a:r*; (9) **ū-* > *u:r*; (10) **ĩ-* > *e:r*.

³ Podrobnejše leksikalne posebnosti bodo predmet obravnave prihodnjih diahronih raziskav.

⁴ Na opuščanje oz. spreminjanje besedišča panonske narečne skupine opozarja dialektologinja Mihaela Koletnik, ki ugotavlja, da izrazje s pomenskega polja kmečkih poslopjij in opravil oz. poljedelstva ter lončarstva pri srednji generaciji že tone v pozabo, medtem ko jih mlajša generacija večinoma sploh ne pozna (Koletnik 2009, Koletnik 2015). Spreminjanju slovenskih istrskih govorov skozi čas se zadnja leta intenzivno posveča dialektologinja Suzana Todorović; fonetične spremembe dekanskega narečnega govora je prikazala s pomočjo gradiva, ki je bilo zapisano leta 1955, 1976, 1990, 2016–2017 in 2025 (Todorović 2025).

Refleksji znotraj izhodiščno kratkega vokalizma v zadnjih besednih zlogih so: (1) $*-\dot{e}/*-\dot{e}/*-\dot{e}/*-\dot{e} > \dot{i}e:$; (2) $*-\dot{o} > \dot{u}o:$; (3) $*-\dot{q} > \dot{q}:$; (4) $*-i > i:$ (redko $e:$); (5) $*-\dot{a} > \dot{a}:$ (položajno $a:$); (6) $*-\dot{j} > o:\dot{y}$; (7) $*-\dot{u} > u:$.

Refleks za umično naglašeni e je $\dot{i}e:$ (${}^l\dot{z}ie:na$). Refleks za umično naglašeni o je $\dot{u}o:$ (${}^l\dot{k}uo:sa$). Refleks za umično naglašeni a je $\dot{i}e:$ (${}^l\dot{m}ie:gl$).

3 Fonološki opis

3.1 Inventar

3.1.1 Vokalizem

3.1.1.1 Dolgi naglašeni samoglasniki

$i:$ $e:$ $\dot{i}e:$ $u:$
 $e:\dot{i}$ $o:\dot{y}$
 $[e:]$
 $a:$ $\dot{a}:$ + $e:r$

3.1.1.2 Nenaglašeni samoglasniki

i e o u
 a + \dot{l} \dot{y} \dot{m}

3.1.2 Konzonantizem

3.1.2.1 Zvočniki

m v \dot{u}
 n l r j

3.1.2.2 Nezvočniki

p b f
 t d c s z
 \dot{c} \dot{s} \dot{z}
 k g x

3.1.3 Prozodija

Fonološko relevantno je mesto naglasa. Na naglašanih zlogih ni kolikostnih nasprotij. Inventar prozodemov vsebuje naglašene zložnike (*V̇*) in nenaglašeno kračino (*V*). Naglas ni vezan na določeno mesto v besedi. Naglašeni samoglasniki so fonetično dolgi, nenaglašeni pa kratki.

3.2 Distribucija

3.2.1 Vokalizem

Dolgi samoglasniki lahko nastopajo samo pod naglasom. Kratki samoglasniki nastopajo v nenaglašanih zlogih.

3.2.2 Konzonantizem

3.2.2.1 Zvočniki

[ŋ] se izgovarja le v položaju pred velarom, npr. *ˈʎo:ɲ̩t͡ʃaŋka* = Vojničanka, *ˈje:ŋga* = enega, *ˈsa:ŋke* ‘sani’, *ʃˈtɛ:ŋge* = štenge ‘stopnice’, *ˈvi:ŋguʃti* = bin-košti, *ʒˈgã:ŋki* ‘žganci’.

3.2.2.2 Nezvočniki

Zveneči nezvočniki se pred nezvenečimi nezvočniki in v izglasju premenjujejo z nezvenečimi nezvočniki (*ˈsɔ:t* = sod, *ˈgã:t* = gad, *gˈrã:t* = grad, *ˈd̩je:ʃ* = dež, *ˈfu:reʃ* ‘koline’, *kˈri:ʃ* = križ, *gˈrʎo:p* = grob, *ˈrɔ:p* = rob, *ˈzɔ:p* = zob, *opxaˈji:l* = obhajilo, *bˈre:ɪk* = breg, *kˈrɔ:k* = krog, *sˈne:ɪk* = sneg, *mˈra:s* = mraz).

3.2.3 Prozodija

Omejitev naglasnega mesta ni, naglašeni samoglasniki so možni v vseh besednih zlogih. Dolgi samoglasniki so vedno naglašeni, kratki samo nenaglašeni, ponaglasnih dolžin ni. Naglašen je lahko kateri koli zlog v besedi.

3.3 Izvor

3.3.1 Vokalizem

3.3.1.1 Naglašeni samoglasniki

i:	< *ī	'zi:t, 'si:n (Imn 'si:ni), 'ži:r, 'li:st, s'tri:c, 'bi:k, 'vi:n ⁵ 'vino', 'lice, b'ri:je = brinje, s'vi:ja = svinja, pas'tir, g'li:sta, 'zi:ma, 'ši:ška, k'ri:u = krv, Red ker'vi:, Red/Imn/Rmn: kos'ti:, Imn u'si: 'uš', no'či:, o'či:, Imn led'vi:ce; b'li:s = blizu; prid m 'si:vi, zvo'ni:t, su'si:t, 2ed ž'vi:š = živiš, 3ed ti'si: = tišči, ž'vi:, zvo'ni:, le'ti:, ter'pi: = trpi, ger'mi: = grmi, ro'si:, 1ed: 'vi:dŋ = vidim, 'pi:šem;	
	< *i-	'li:pa, 'ji:va = njiva, ž'li:ca, 'ži:la, ⁶ 'ri:ba, g'ri:va, čre'pi:ja = črepinja, ro'či:ca, brada'vi:ca, spoved'ni:ca, li'si:ca, pše'ni:ca, res'ni:ca, ple'ni:ca, se'ki:ra, og'ni:še = ognjišče, Imn p'ti:či, ma'li:ne, 'vi:lce = vilice; 'vi:det, lo'vi:t, škro'pi:t = škropiti 'kropiti'; 3ed b'li:ska, prid m p'li:tu = plitev, prid ž 'ki:sla, 'ži:t = žito, 'ši:l = šilo, ko'pi:t, ko'ri:t;	
	< *i	'si:r, 'ni:t, 'ri:t 'zadnjica', 'ti:č = ptič, mer'li:č, pe'li:n; prid m 'si:t;	
	< *ě-	v položaju pred r	'mi:ra, 'vi:ra, z'vi:r;
	< *ē	v položaju pred r	ve'či:r, ve'čir:ja;
	< *ê-	v položaju pred r	'pi:rje; Red/Imn x'či:re, Ted x'či:r 'hči', u'či:ri 'včeraj';
	v izposojenkah		'ci:gu = cigel 'opeka', 'bi:rma = birma, 'xi:ša ⁷ = hiša 'hiša, dnevna soba', š'ti:bŋc 'soba, v katero je vhod iz dnevne sobe (hiše); čumnata', 'ki:kla 'krilo', k'ri:š = križ, b'ri:tof 'pokopališče', 'fi:rtok 'predpasnik', k'rom'pi:r, 'pi:sker 'lonec', Imn 'di:le 'podstrešje; podstrešna soba', 'vi:ngušti = binškošti, p'ri:dga = pridiga, p'ri:žŋca; ⁸

⁵ Samostalniki srednjega spola se v ednini maskulinizirajo (npr. 'le:t = leto, ko'le:n, po'le:n, že'le:s; 'čje:l = čelo, m'le:jik 'mleko', g'ne:jst 'gneздо'), v množini pa feminizirajo (npr. 'je:tre = jetra, p'lu:če, 'u:ste), kot že Logar 1953a: lēt, kolēn, polēn, želēs, čjēl, mlējĭk, gnējst; jētre, plū^učę, ūste. (Podrobne oblikoslovne posebnosti bodo predmet obravnave prihodnjih diahronih raziskav.)

⁶ Toda Logar (1953a): žī'la.

⁷ Toda Logar (1953a): xī'ša.

⁸ Tudi 'ka:ncŋ.

<i>e:</i>	< *ĕ-		<i>b'rę:za, 'čę:sta, ne'vę:sta, sm'rę:ka, st'rę:xa, rę:pa, 'pę:na, 'dę:kla, ne'dę:la</i> = nedelja, <i>s'vę:der, k'lę:še</i> = klešče, <i>p'lę:ve, 'sę:me</i> , Red <i>o'rę:xa</i> ; Ied s 'lę:t 'leto', 'mę:st, ko'lę:n, po'lę:n, ž'e'lę:s; ž'vę:t = živetí, se'dę:t, 'ję:st; ⁹
	< *ĕ̄	v položaju ob zvočnikih	<i>s'mę:x, 'vę:ter, b'rę:skva, d'rę:uję</i> 'drevje', <i>s'tę:na, po'lę:tje</i> ;
	< *ĕ-		<i>'zę:le</i> = zelje, <i>s'tę:la</i> = stelja, 'žę:nin, ¹⁰ 'sę:dy = sedem, <i>ne'bę:se</i> , Red <i>se'mę:na</i> , Imn <i>dek'lę:te</i> 'dekle'; <i>t'rę:k</i> = tretji, Ied 'mę:lem = meljem, 'mę:čem, del -l m ed 'hę:su, 'rę:ku;
	< *ĕ̄		<i>'rę:p, 'pę:tek, 'pę:t, de'vę:t, de'sę:t, 'pę:deset, de'vę:deset; 'vę:č</i> = večji; <i>za'čę:t, zap'ňę:t, u'zę:t</i> , Ied 'vę:žem, <i>g'lę:dam, p'lę:šem</i> , 3ed 'zę:be, del -l m ed <i>u'zę:u</i> , del -l ž ed <i>u'zę:la</i> ;
	< *ĕ-		<i>s'rę:ča, 'ję:tre</i> 'jetra', <i>'dę:tela</i> , Red <i>te'lę:ta; pok'lę:knat</i> ¹¹ 'poklekniti';
	< *ĕ̄	v položaju pred <i>u</i>	<i>pe'pę:u</i> 'pepel';
	< *ĕ̄	v položaju pred <i>n</i>	Red <i>i'mę:na</i> , prid m <i>sne'žę:n</i> ;
	< *ĕ-		<i>'mę:ša</i> , 3ed <i>u'sę:xne, pre'mę:kne</i> ;
	izjemoma < *-i		<i>'mę:š</i> ;
	v izposojenkah		<i>d'rę:ta, š'tę:ňęe</i> 'stopnice', <i>kombi'ňę:ža, pro'čę:sija, 'žę:gn</i> 'bлагoslov', <i>fece'ňę:kł</i> 'ruta', 'šę:ka = Šeka 'ime krave po barvi', <i>sek'rę:t</i> ¹² 'stranišče'; prid ž 'žę:gnana 'bлагoslovljena';
<i>je:</i>	< *ĕ-	v položaju ob zvočnikih	<i>b'rję:me; 'vję:varca</i> 'veverica'; <i>m'lję:t</i> = mleti, <i>ž'rję:t</i> ;
	< *ĕ̄	v položaju za <i>r</i>	<i>ž'rję:be, ž'rję:bo</i> 'žebelj', <i>u'rję:me, ž'rję:l</i> 'žrelo';

⁹ Toda: *'de:řlat, 're:řzat, 'se:řkat*, kot v srednještajerskem narečju (npr. Sliv. *'re:řzat, 'se:řkat*).

¹⁰ Toda: *'že:řnska*, kot v srednještajerskem narečju (npr. Sliv. *'že:řnska*).

¹¹ Za govor je tipična oblika nedol. gagolov na *-niti* > *-nati* in del *-l ž -nila* > *-nala* (npr. Voj. *pok'lę:kmat, uz'di:gmat, 'su:nat*; del *-l ž ed 'o:řnala* 'odpreti', *'su:nal*). Srednještajerska pripona *-na-* (iz psl. oblike **-nq-*) je začela s severovzhoda (npr. Šmarje pri Jelšah *pu'tę:gmat, vz'dę:řgnat*; Jakop 2003a; Sliv. *s'tęę:gmat se* 'stegniti se', *pok'lęę:kmat* 'poklekniti'; Jakop 2022) prodirati globlje v srednjesavinjsko narečje; tako najdemo v Ložnici pri Žalcu (Jakop 2003a) poleg starejših oblik z *-n/-ň-* (*'bäręnt, po'řint, u'ga:řnt*) tudi že oblike z *-na-* (*o'bärnat, 'o:řnat* 'odpreti', *š'puknat* 'pljuniti').

¹² Tudi *a'puo:řt* in star. *řizřc* (Logar 1953a).

< *ě	po umiku naglasa z zadnjega kratkega zloga	'd̥je:k̥le = dekle;
< *-ě̇		's̥je:m 's̥èm', x'r̥je:n 'hren';
< *-è		k'm̥je:t; 'n̥je:st; 1ed ž'r̥je:m = žrem;
< umično naglašenege e		'z̥je:ma, ¹³ 't̥je:ta, 's̥je:stra; 'č̥je:l = čelo, 'd̥je:b̥l = deblo, 's̥je:d̥l = sedlo, 't̥je:le, 'č̥je:s̥n̥j, 'z̥je:lot, Red 'm̥je:t̥le; 1ed 'n̥je:sem, 'r̥je:čem, 3ed 'n̥je:se, 'p̥je:če; del -l ž ed s'p̥je:k̥la, p'l̥je:t̥la, 'n̥je:sla, 'r̥je:k̥la; Ded 'm̥je:n 'jaz', 't̥je:p 'ti';
< ɛ	po umiku naglasa	g'r̥je:da, 'p̥je:ta; prid ž 'm̥je:xka = mehka, 't̥je:ška = težka; del -l m ed k'l̥je:čo = klečal';
< *-è̇		'z̥je:t; 'v̥je:č̥;
< *-ò		'd̥je:š̥ = dež, 'p̥je:s ¹⁴ = pes, 'v̥je:s, 't̥je:š̥ = tešč̥;
< *ǫ		's̥je:je = sanje, 'v̥je:ški = vaški;
< umično naglašenege ə		s't̥je:ber = steber, 'č̥je:ber, 'p̥je:ko = pekel, s't̥je:za, 'd̥je:ska, 'm̥je:gl̥a; prid m 'l̥je:xek = lahek, 't̥je:m̥j = temen; 'l̥je:gat = lagati; na 't̥je:še = na tešče;
< *è-	v primerih	g'l̥je:ž̥n = gleženj; 3ed k'l̥je:ple, 1mn ž'r̥je:mo = žremo;
< *ò-	v primerih	1ed u'z̥je:mem, 3ed 'g̥je:ne 'ganiti';
	v izposojenkah	'p̥je:p 'fant', 1mn te'l̥je:ge 'jarem za dva vola';
e:ī	< *ě̇	'me:īx = meh, g're:īx, s'ne:īk = sneg, 'le:īs, b're:īk = breg, m'le:īk 'mleko', g'ne:īst 'gnezdo', d'le:īt 'dletó', s're:īda, 're:īs = res; 'be:īlka = Belka 'ime krave po barvi'; s've:īča, z've:īzda, 'le:īš̥jek = leš̥njek 'leš̥nik', pon'de:īlek, 'me:īš̥nc 'mesec, luna', č're:īš̥ja 'češ̥nja', be'se:īda, 're:īš̥je, 'pe:īsta 'pesto (leseni del kolesa, skozi katerega gre os); prid m s'le:īp, 'le:īp; prid ž 're:ītka 'redek'; 1ed 'se:īkam; prisl 're:īš̥j;

¹³ Kolenko-Smisil (1980) diftong *je*: zapisuje kot *j + e* (*ž'je:na*) zaradi tipkanja na pisalni stroj; za potrebe fonološkega opisa smo diftong zapisovali v skladu s sodobno slovensko fonetično transkripcijo (*ž'je:na*; gl. npr. Jakop 2001), kot smo slišali na terenu (2026) in kot ga zapiše Kolenko-Smisil v tipkopisu diplomskega dela na str. 28 in 29. V indeksih SLA imamo zato napačen zapis (npr. SLA 3.1: *k'mje:t* namesto *k'mje:t*).

¹⁴ Logar (1953b): *pęs*.

	< *ē		'pe:īč, 'le:īt = led, č'e'be:īla, je'se:īn, 'še:īst; Red/Idv d'ne:īva, Rmn dre've:īs; prid m le'se:īn; prid ž ve'se:īla;
	< *ǣ		'le:īn, 'me:īx = mah;
	redko v izposojenkah		'me:īžnar;
[e:]	< *ĕ	v položaju ob j	've:ja;
	izjemoma < *-i		'ne:č;
	< *-ŷl		del -l m ed 'de:ru = drl, c've:ru = cvrl, u'me:ru = umrl, 'že:ru = žrl;
	v izposojenkah		'le:der 'usnje', 're:kļc 'suknjič', k're:mpļ 'krepelj';
a:	< *ā		'la:s, ¹⁵ 'pa:s, d'la:n, s'la:p, mož'ga:ne, spom'la:t, o'ta:va, Oed s ko'va:čom, ze'da:r, ko'ma:r, 'a:pŋ = apno, p'la:xta 'rjuha', 'pa:ska = pazduha; prisl do'ma:, led 'da:m;
	< *à-		'ka:sļ = kašelj, k'la:da, k'la:du 'kladivo', 'ma:ma, lo'ba:nja = lobanja, s'la:ma, ¹⁶ 'ra:na; Rmn 'na:s, Dmn 'na:m 'mi', Omn z 'na:m 'mi'; 'da:t, o'ra:t, sme'ja:t [se], 'ka:j;
	< *â	v položaju za r	b'ra:t, g'ra:x, zd'ra:u, p'ra:u;
	< *a	v položaju pred j	'za:jc, 'za:jkla, s'ra:jca, 'pa:jčuna, led 'ja:jca, ed'na:jst, dva'na:jst, d'va:jst; prid m m'la:jši = mlajši; ¹⁷
	< *ǫ		'la:š = laž, 'va:s; prid ž bo'la:na (po analogiji prid m bo'la:n) 'bolna';
	v izposojenkah		'ša:jba 'steklo, šipa', 'na:jgl = nagelj, 'ma:ntļ 'plašč (ženski)', 'a:ntvela 'brisača', pod'ga:na, 'va:ga, ž'la:xta, š'na:jder 'krojač', š'pa:js 'shramba', š'na:jctixļ 'robec', š'pa:rxet 'štedilnik', x'la:če, ta:užŋt 'tisoč', Imn co'pa:ti, š'ma:rŋce = šmarnice, 'pa:re 'mrtvaški oder', prid m 'va:mpast 'trebušast';

¹⁵ Toda Logar (1953a): lās.¹⁶ Toda Logar (1953a): slāma.¹⁷ Toda: m'lā:j.

á:	< *ā	<i>g'rá:t, p'rá:x, u'rá:t, p'lá:st</i> 'kopica sena', <i>x'rá:st, k'rá:l</i> = kralj, <i>ko'vá:č, d'vá:, b'rá:da,</i> <i>t'rá:va, g'lá:va, prisl oblá:čŋ</i> 'oblačno'; prid m <i>m'lá:t</i> ;
	< *ā-	<i>'gā:bar</i> = gaber, <i>'jā:vor, 'jā:goda, 'mā:čoxa,</i> <i>'kā:ča, m'lā:ka, 'žā:ba, 'mā:t</i> = mati, <i>k'rā:va,</i> <i>'bā:ba, s'kā:la, 'pā:lca, 'jā:pka</i> 'jablana, jabolko', <i>'mā:čka, x'lā:pec, 'pā:jek; ž'gā:ŋki,</i> <i>'pā:met; Dmn 'vā:m 'vi', Omn z 'vā:m 'vi';</i> <i>s'pā:t</i> ;
	< *ā	<i>'gā:t</i> = gad;
	< *ā	<i>'dā:n, 'tā:st</i> ;
	izjemoma < *ā-	<i>s'nā:xa</i> ;
	v izposojenkah	<i>š'tā:la</i> = štala 'hlev', <i>ž'nā:ble</i> 'ustnice', <i>g'rā:bŋ</i> 'potok', <i>š'kā:f</i> 'vedro';
o:u	< *ō	<i>'no:us, 'no:uxt</i> = noht, <i>'mo:ust, 'ko:ust,</i> <i>'po:ule</i> = polje, <i>'no:uč, p'lo:ut, s'ro:uta</i> = sirota, <i>s'to:u</i> = sto, <i>s'no:uč</i> = sinoči;
	< *ō̄	<i>'uo:uk, 'čo:un, 'žo:una</i> ; prid m <i>'do:užŋ,</i> 1ed <i>'mo:uzem</i> ;
	< *ō̄-	<i>'so:uza, 'bo:uxa</i> (Red <i>'bo:uxe</i>), <i>'uo:una,</i> <i>'so:unce</i> , Red <i>'po:uxa</i> , Imn <i>'po:uxi</i> ; pid ž <i>'do:uga, 'po:una</i> ;
	< *ō̄j	<i>'po:ux; 'po:un, 'do:uk</i> = dolg;
	v izposojenkah	<i>f'ro:uštik</i> 'zajtrk', <i>'šo:ušter</i> 'čevljar', <i>'ro:umar</i> ;
uo:	< *ō̄	<i>g'rūo:p</i> ¹⁸ = grob, <i>'kūo:j</i> = konj, <i>'hūo:š</i> = nož, <i>'kūo:š, 'pūo:t</i> = pod, <i>s'tūo:p, k'rūo:p,</i> <i>p'rūo:č</i> ;

¹⁸ Kolenko-Smisl (1980) diftong *uo:* zapisuje kot *v + o:* (*gr'vo:p, čl'vo:vek*) zaradi tipkanja na pisalni stroj; za potrebe fonološkega opisa smo diftong zapisovali v skladu s sodobno slovensko fonetično transkripcijo (*g'rūo:p*; gl. npr. Jakop 2001), kot smo slišali na terenu in kot ga zapiše Kolenko-Smisl v tipkopisu diplomskega dela na str. 28 in 30. V indeksih SLA imamo zato napačen zapis (npr. SLA 3.1: *k'vo:sit* namesto *'kūo:sit*).

	< umično naglašene <i>o</i>	<i>'u:da</i> , ¹⁹ <i>'u:rex</i> , <i>'u:sa</i> , <i>'u:kn</i> = okno, <i>'ku:sa</i> , <i>'ku:za</i> , <i>'gu:ra</i> , <i>'bu:žič</i> , <i>'ku:nec</i> , <i>č'lu:vek</i> , <i>le'nu:ba</i> , <i>'ku:tu</i> = kotel, <i>'pu:tkva</i> 'podkev', <i>'tu:rek</i> ; zaim ž <i>'u:na</i> ; prid m <i>'bu:ži</i> , prid ž <i>š'ru:ka</i> ; <i>'gu:r</i> , <i>'du:l</i> ; <i>po'ku:pat</i> , del <i>-l</i> ž ed <i>'bu:dla</i> 'bosti';
	< * <i>o-</i>	po umiku naglasa z zadnjega kratkega zaprtega zloga
	< * <i>ō</i>	<i>'u:gu</i> = vogel, <i>'mu:ški</i> = moški; prid m <i>'mu:tn</i> = moten; <i>'nu:ter</i> = noter;
	v izposojenkah	<i>k'nu:f</i> 'gumb', <i>'pu:st</i> , <i>'mu:št</i> , <i>'mu:dras</i> , <i>'ku:sti</i> = kostanj, <i>š'ku:f</i> (Red <i>š'ku:fa</i>);
o:	< * <i>ō</i>	<i>'b:k</i> = bog, <i>'r:k</i> = rog, <i>'m:rje</i> , <i>za'p:vet</i> , <i>o'k:</i> , <i>'m:č</i> , <i>g'n:j</i> (tudi <i>g'n:i</i> , Red <i>g'n:ja</i>), <i>'l:j</i> , <i>vz'n:žje</i> , <i>le'p:</i> , <i>ne'c:j</i> = nocoj;
	< * <i>o-</i>	<i>'v:la</i> = volja, <i>'x:ja</i> , <i>'n:ša</i> , ²⁰ <i>š'k:da</i> , <i>'d:ta</i> , <i>so'b:ta</i> , <i>'p:jstla</i> = postelja, <i>'o:sn</i> = osem, prid m <i>'d:ber</i> ; 1ed <i>'n:sn</i> , <i>p'r:sn</i> ;
	< * <i>ō</i>	<i>'z:p</i> = zob, <i>d'r:k</i> = drog, <i>k'r:k</i> = krog, <i>k'l:p</i> , <i>'r:p</i> = rob, <i>'s:t</i> = sod, <i>'p:t</i> 'pot, steza', <i>'g:s</i> , ²¹ <i>'p:pek</i> , <i>'g:bec</i> , <i>'g:ša</i> ²² = gošča, <i>o'r:bi</i> , <i>g'l:p</i> , Oed za <i>pe'čjo</i> ; <i>z no'čjo</i> ; <i>s kerv'jo</i> : 'kri'; 1ed <i>s't:plem</i> ;
	< * <i>o-</i>	<i>'o:gle</i> = oglje, <i>'g:ba</i> , <i>'k:ča</i> , <i>'t:ča</i> ;
	< * <i>ō</i>	prid m <i>mo'g:č</i> ;

¹⁹ Kolenko-Smisil (1980) diftong *uo*: v vzglasju zapisuje kot *w* (*'wo:da*, *'wo:rex*, *'wo:sa*, *'wo:kn*) zaradi tipkanja na pisalni stroj; za potrebe fonološkega opisa smo diftong zapisovali v skladu s sodobno slovensko fonetično transkripcijo (*'u:rex*, *'u:sa*, *'u:kn*; gl. npr. Jakop 2001), kot smo slišali na terenu in kot ga zapiše Kolenko-Smisil v tipkopisu diplomskega dela na str. 28 in 30.

²⁰ Toda: *'ko:uža* = koža (Logar 1953a: *kôuža*), kot v srednještajerskem narečju (npr. Sliv. *'ko:uža*).

²¹ Toda: *'mo:uš* = mož, kot v srednještajerskem narečju (npr. Šentvid pri Grobelnem (Jakop 2003b: 119) *'mo:uš*); Logar (1953a): *môš*.

²² Tudi *'x:sta*.

	< * \bar{o}	po umiku novega cirkumfleksa	'g \bar{o} :s \bar{n} ca = gosenica; ²³
	< * \bar{o}	po umiku novega cirkumfleksa	' \bar{o} :tavič 'vnuka (druga otava)';
		v izposojenkah	pat'r \bar{o} :n, 'b \bar{o} :ter, 'b \bar{o} :tra, 'c \bar{o} :ta 'cunja', 'f \bar{o} :s \bar{n} 'debela deska', ' \bar{o} :rgle, 'x \bar{o} :stija, š'k \bar{o} :p = škopa; del -l m ed ' \bar{o} :fno, del -l ž ed ' \bar{o} :fnala 'odpreti';
u:	< * \bar{u}		k'lu:č ²⁴ 'ključ', klu'bu:k, 'lu:č, o'lu:p 'olupek', me'xu:r, g'ru:ška 'hruška', 'u:zda = uzda, 'lu:kna = luknja, 'su:ša, 'du:ša, 'u:ste 'usta', p'lu:č ²⁵ 'pljuča', t'ru:pl 'trup (život)'; prid m g'lu:x, 'su:x; 1ed 'lu:p \bar{n} 'lupiti';
	< * \bar{u} -		Red 'ku:pa, k'ru:xa, k'lu:ka = kljuka, 'mu:xa, 'ju:žna = južina 'kosilo', 'bu:kva 'bukev' (Red 'bu:kve); zju:tri = zjutraj;
	< * \bar{u} -		'ku:p, k'ru:x, u'nu:k, p'lu:k 'plug', st'ru:p; s'ku:p;
		v izposojenkah	'fu:reš 'koline', 'pu:rš 'hlapec', 'tru:ga 'krsta', 'lu:ster 'lestenec, svečnik', g'ru:nt 'kmetija', 'ku:ga, 'štu:mfi 'nogavice', 'tu:mft 'tolmun', 'ku:xna 'kuhinja, 'mu:škera 'šivilja'; k'ru:mpast 'šepav', 'pu:klast 'grbast';
e:r	< * \bar{r} in * \bar{j} -		'pe:rst = prst, 'če:ru = črv, č'me:ru = čmrlj, 'se:ršen = sršen, 'ge:rm = grm, 'ke:rst = krst, č'e:rt'ek, 'ke:rma 'seno', 've:rba = vrba, 'me:ržca = mrzlica, s'me:rt = smrt, 'be:rva 'brv', 'se:rce, 'ge:rj 'grlo', u'be:rve 'obrvi', 'pe:rse 'prsi', 'de:rve 'drva'; prid m 'te:rt = trd, 'če:rni = črni; 'se:rna = srna.

²³ Leksem *gosenica* izkazuje Ivšičevo retrakcijo (< **g \bar{o} s \bar{e} n \bar{n} ica* < **g \bar{o} s \bar{e} n \bar{n} ica* (Furlan 2005: 407, op. 3); tudi v srednjesavinjskem govoru Ložnice pri Žalcu (SLA T324) 'g \bar{o} :senca (Jakop 2001: 370).

²⁴ Toda Logar (1953a): *klū^uč*.

²⁵ Toda Logar (1953a): *plū^uč \bar{e}* .

3.3.1.2 Nenaglašeni samoglasniki

i	< *iKṼ-	<i>di'xu:r, li'si:ca;</i>
	< *ṼKiK	<i>'je:zik, t'ra:ɯnik 'travnik', 'žɛ:nin = ženin, Mmn na 'ni:tix, o 'mi:šix, 'bɯ:žič;</i>
	< *-i	<i>Imn m p'ti:či, s'ta:rši;</i>
	< *-aj	<i>2ed vel 'de:īli 'delati', u'či:ri 'včeraj';</i>
e	< *eKṼ	<i>pet'na:jst, Mmn pes'te:ix 'pest';</i>
	< *eKṼ	<i>me'xu:r, les'ni:ka, le'ɲo:ba, ple'ni:ca, res'ni:ca; prid m le'se:ɲn, sne'žɛ:n, se'dɛ:t, ce'di:t, sme'ja:t [se]; le'pɔ:;</i>
	< *iKṼ	<i>ze'da:r; prid m še'ɲo:k;</i>
	< *ṼKɛK	<i>'pā:met;</i>
	< *ṼKɛK	<i>'so:uset; 'vi:det, 'vɛ:det;</i>
	< *-ɛ	<i>'tje:le = tele, ž'rje:be, b'rje:me, 'sɛ:me; Imn ž ž'li:ce, č'e'be:ile; Red ž 'sje:stre, b'rā:de, 'zi:me;</i>
	< *eKṼ	<i>be'se:ida, pše'ni:ca, č'e:rtrek, de'vɛ:t, de'sɛ:t, ed'na:jst 'enajst';</i>
	< *ṼKeK	<i>1ed 'najdem 'najti', 'nje:sem 'nesti'; 2ed 'nje:seš;</i>
	< *-e	<i>'zɛ:le = zelje, vz'no:žje, zna'mje:je 'znamenje'; 3ed 'nje:se 'nesti'; 2mn vel 'nje:ste;</i>
	< *ə v priponah *-əc, *-ək	<i>mer'jā:sec, x'lā:pec, 'kɯo:nec, 'go:bec; 'bi:nžek 'žepni nož', č'e:rtrek, 'pɛ:tek, 'pɔ:pek, mar'ti:nček, 'jā:buček 'sadjevec, jabolčnik', z'vo:nček; prid m 'lje:xek 'lahek';</i>
< *ɣ	<i>mer'li:č, 'vɛ:ter, s'tje:ber = steber, s'vɛ:der; Red ker'vi:; 'te:rpet; 3ed ger'mi:, smer'di:, ter'pi:;</i>	
a	< *aKṼ	<i>za'pɔ:vet = zapoved, ka'di:lɲca 'kadilo', brada'vi:ca = bradavica;</i>
	< *ṼKaK	<i>prid m 'bɯo:gat, prid ž 'žɛ:gnana 'blagoslovljena'; 'de:ilat 'delati', 're:izat 'rezati', 'se:ikat 'sekati'; 1ed g'lɛ:dam;</i>
	< *-a	<i>'rɔ:ka, res'ni:ca, Red/Idv 'zɔ:ba;</i>
o	< *oKṼ	<i>ko'lɛ:n 'koleno', mož'ga:ne, opxa'ji:l 'obhajilo', po'ti:ca, gospo'di:ja, ko'lo:uret, do'mu:; ob'rā:čat, zvo'ni:t;</i>
	< *KṼoK	<i>'jā:goda;</i>
	< *-ɔ	<i>Ted 'rɔ:ko, k'rā:vo, 'mɔ:ko, ž'li:co; Oed s k'rā:vo; 3mn m'la:tjo;</i>
	< *ṼKɔK	<i>'žje:lot = želod;</i>
	< v priponi *-əl/*-əl	<i>ž'rje:bo 'žebelj', 'pje:ko;</i>

u	< *uKŮ		<i>dru'ži:na; su'ši:t, du'ši:t;</i>
	< *-əl/-al/-il/-əl v del -l m ed		<i>c'vje:tu</i> 'cveteti', <i>'vi:du, 'de:īlu, 'su:nu</i> 'suniti', <i>m'la:tu</i> 'mlatiti', <i>'xuo:tu</i> 'hoteti', <i>p'li:tu</i> 'plesti', <i>'te:rpu</i> 'trpeti';
	< v priponi *-əl/*-əl		<i>pr'ja:tu</i> ²⁶ 'prijatelj', <i>č'me:ru</i> = čmrlj, <i>'kūo:tu</i> = kotel;
	< *oKŮ		<i>klu'bu:k, u'be:rva</i> 'obrv', <i>ku'žu:xat;</i>
l	< l po onemitvi ponaglasnega i med soglasnikoma		<i>'ki:sļca</i> = kislica, <i>'me:rzļca</i> = mrzlica; del -l m mn <i>'nje:sļ</i> = nesli;
	< *l	v položaju -Kəl	<i>'ka:šļ</i> = kašelj, <i>'pa:rkļ</i> 'parkelj, kopito';
	v izposojenkah na *-Kəl < nem. -el/-əl		<i>'re:kļc</i> 'suknjič', <i>'ma:ntļ</i> 'plašč (ženski)', <i>k're:mpļ</i> 'krempeļj', <i>š'ti:bļc</i> 'soba, v katero je vhod iz dnevne sobe (hiše); čumnata', <i>'na:jgļ</i> = nagelj, <i>k're:īncļ</i> 'venec', <i>š'na:jctiļ</i> 'robec';
ŋ	< n po onemitvi ponaglasnega i v položaju KniK		<i>'no:uŋca, ka'di:lŋca</i> = kadilnica 'kadilo', <i>k'lu:čŋca, s've:īčŋca</i> = svečnica, <i>p'ri:žŋca, 'so:uŋčŋca, 'gø:sŋca, pod'r'u:žŋca, Imn š'ma:rŋce;</i>
	< n po onemitvi ponaglasnega e, ə v položaju Kən < Kən/ Kno		<i>'čje:sŋ, 'ke:dŋ</i> = teden; prid m <i>'do:užŋ</i> = dolžen, <i>'re:īsŋ</i> = resen;
	v izposojenkah na *-Kən < nem. -en/-ən		<i>'žø:gŋ</i> 'blagoslov', <i>'pø:dŋ</i> 'dno', <i>'ta:užŋt</i> 'tisoč'; prid m <i>ner'vø:zŋ</i> 'živčen';
	< *m	po onemitvi ponaglasnega ə v položaju KəK	<i>'sø:dŋ</i> = sedem, <i>'ø:sŋ</i> = osem, <i>'ø:sŋdeset</i> = osemdeset; 1ed <i>'sŋ</i> 'biti', <i>'ni:sŋ</i> 'ne biti';
	po onemitvi ponaglasnega i v položaju KiK	1ed <i>'nø:sŋ</i> = nosim, <i>p'rø:sŋ</i> = prosim;	
[ŋ]	< m po onemitvi ponaglasnega e in i med soglasnikoma		<i>'ø:čŋ</i> = očim, 1ed <i>'lu:pŋ</i> = lupim.

²⁶ Tudi *ko'lø:ga*.

3.3.2 Konzonantizem

Soglasniki so nastali iz enakih izhodiščnih splošnoslovenskih soglasnikov (Logar 1981: 32), poleg tega pa še:

j	< * <i>n̥</i>		<i>č're:jšja</i> = češnja, <i>č're'pi:ja</i> = črepinja, <i>gospo'di:ja</i> , <i>s'vi:ja</i> , <i>'le:jšjek</i> ²⁷ = lešnjek, Red <i>'kʷo:ja</i> = konja; <i>'kʷo:j</i> = konj, <i>'ji:va</i> = njiva, zaim m Ded <i>'je:m</i> , Ted <i>'je:ga</i> , Med <i>pər 'je:m</i> , Oed z <i>'ji:m</i> 'on';
	< * <i>n̥</i> < *- <i>nʲj</i> -/*- <i>nʲj</i> -		<i>b'ri:je</i> = brinje, <i>ko'rje:je</i> = korenje, <i>ka'me:je</i> 'kamenje', <i>zna'mje:je</i> 'znamenje';
	v prime-rih s prehodnim <i>j</i>	včasih pred <i>s</i> , <i>z</i> , <i>g</i>	<i>'pə:jstla</i> = postelja, <i>'vo:zek</i> 'ročni voziček s štirimi kolesi', <i>'vo:jgi</i> = ogenj, <i>'na:jgl</i> 'nagelj'; Red <i>z'lə:jga</i> 'zlo'; prid m <i>'pe:jsi</i> 'pasji'; ²⁸
n	< * <i>n̥</i>		<i>og'ni:še</i> = ognjišče, <i>'lu:kna</i> = luknja;
	kot ohranitev rinezma		<i>'me:jšnc</i> = mesec 'mesec, luna' (prim. Ramovš 1924: 103–104);
l	< * <i>l̥</i>		<i>k'lu:ka</i> , <i>k'lu:č</i> , <i>p'lu:če</i> 'pljuča', <i>m'ra:ula</i> , <i>'zje:m̥la</i> , <i>'vo:la</i> = volja, <i>s'te:la</i> = stelja, <i>'de:tela</i> , <i>'po:ule</i> = polje, <i>ne'de:la</i> = nedelja, <i>'pə:jstla</i> = postelja, <i>k'rā:l</i> = kralj; led <i>'me:lem</i> = meljem;
	< * <i>l̥</i> - < *- <i>lʲj</i> -/*- <i>lʲj</i> -		<i>'zɛ:le</i> = zelje;
v	< kot proteza pred * <i>o</i> -		<i>'vo:jgi</i> = ogenj;
ʷ	< *- <i>l</i>	v del <i>-l</i> m ed koje <i>-l</i> v poziciji za samoglasnikom	<i>ʷzɛ:ʷ</i> , <i>k'le:ʷ</i> 'kleti, preklinjati', <i>m'le:ʷ</i> , <i>lo'vi:ʷ</i> ;
	< * <i>l</i>	v položaju pred soglasnikom in *- <i>l</i>	<i>'je:uša</i> 'jelša', <i>pe'pe:ʷ</i> 'pepel';
k	< <i>t</i>	v skupini <i>tl</i>	<i>fece'nɛ:kɫ</i> 'ruta', Mmn na <i>k'le:ix</i> = na tleh;
	< <i>t̥</i>		<i>'kɛ:dŋ</i> = teden, <i>t'rɛ:k</i> 'tretji';
š	< <i>šč</i>		<i>k'le:še</i> = klešče, <i>'ku:šar</i> = kuščar, <i>'go:ša</i> = gošča, <i>og'ni:še</i> = ognjišče; <i>'lu:šit</i> = luščiti 'ružiti (koruzo)', led <i>'i:šem</i> , 3ed <i>ti'ši:</i> = tiščī.

²⁷ Toda Logar (1953a): *l̥ɛjšŋk*.

²⁸ Logar (1953a): *pəjstla*, led *nəšŋ/nəjšŋ*, *xədn̥/xəjdn̥*, *uəjzn̥*.

3.3.3 Prozodija

Govor pozna vse splošnoslovenske naglasne spremembe (umik na prednaglasno dolžino, pomik cirkumfleksa na naslednji zlog, nastanek novega cirkumfleksa), od nesplošnoslovenskih pa umik na prednaglasno kračino (*'kʷo:za*, *'sʲe:stra*) in nadkračino (*'mʲe:gla*). Vsi novonaglašeni samoglasniki so dolgi.

Naglasni umik s cirkumfektirane zadnje dolžine je le delno izvršen: *'uo:x* (1953a: *uðx*) = uho, *'nʲe:p* (1953a: *niêp*) = nebo, *'mʲe:s* = meso (toda *o'kɔ:*, *le'pɔ:*),²⁹ pogosta je morfologizacija naglasa (npr. *'se:rc*e, Med *pər 'se:rc*). Posebni so naglasni umiki pri nedoločnikih glagolov, npr. *pot'kʷo:v*at = pokovati, *po'kʷo:p*at = pokopati, *'lʲe:g*at = lagati, *k'lʲe:p*at = klepati.

3.3.4 Izguba glasov

∅	< *i	v položaju KiK	<i>'ju:žna</i> = južina 'kosilo'; <i>'mʷo:lt</i> 'moliti', <i>ž'vɛ:t</i> 'živetí', led <i>'nɔ:sɲ</i> = nosim, <i>p'rɔ:sɲ</i> = prosim, 1dv <i>'vi:dma</i> , 2dv <i>'vi:tta</i> , <i>m'la:tta</i> , 2mn <i>'vi:tte</i> 'videti', 3mn <i>ž'vi:jo</i> = živijo, 2mn vel <i>uz'di:gɲte</i> = vzdignite; del -l ž ed <i>c'vi:lla</i> = cvilila, <i>'tu:lla</i> = tulila;
		v priponi -ica v *K-ica	<i>'pá:lca</i> , <i>'vʲe:verca</i> = veverica, <i>'go:sɲca</i> = gosenica, <i>'me:rzlca</i> = mrzlica, <i>'ki:sʲlca</i> = kislica, <i>'no:ʷsɲca</i> , <i>ka'di:lɲca</i> , <i>s've:ʲčɲca</i> , <i>p'ri:žɲca</i> , <i>'so:ʷnčɲca</i> , <i>pod'ru:žɲca</i> , Imn <i>š'ma:rɲce</i> ;
	< *ɛ	v priponi *-ɛc	<i>'za:jc</i> = zajec;
	< *ə	v položaju Kən/ KənK/Kəl/Kək	<i>'čʲe:sɲ</i> , <i>'ke:dɲ</i> = teden, <i>'sɛ:dɲ</i> = sedem, <i>'ɔ:sɲ</i> = osem; prid m <i>ner'vɔ:zɲ</i> 'živčén', <i>'do:užɲ</i> = dolžen; led <i>'ni:sɲ</i> , <i>'sɲ</i> ; <i>'me:ʲsɲc</i> (-ɲc < *-ənc < *-enc < *-ɛc) = mesec; <i>'ka:šl</i> = kašelj, <i>k're:mpl</i> = krempelj, <i>'pa:rkl</i> = parkelj; <i>'tʷo:rk</i> = toreč;
<i>d</i>	< <i>td</i>		<i>'pɛ:deset</i> , <i>'šɛ:ʲdeset</i> , <i>de'vɛ:deset</i> ;
<i>sk</i>	< <i>zdx</i>		<i>'pa:ska</i> = pazduha.

²⁹ V srednještajerskem govoru Slivnice pri Celju je npr. izvršen v celoti: *me'so:u*, *o'ko:u*, *u'xo:u*, *le'po:u* (Jakop 2022).

4 Sklep

Govor kraja Vojnik (SLA T326) uvrščamo v srednjesavinjsko narečje štajerske narečne skupine, z nekaj značilnostmi sosednjega srednještajerskega narečja. Nima kratkih naglašanih samoglasnikov (kot jih npr. pozna sosednje srednjesavinjsko narečje Ložnice pri Žalcu; gl. Jakop 2001), saj so se vsi izhodiščno kratki naglašeni zložniki v nezadnjem in zadnjem besednem zlogu naknadno podaljšali. Za govor je značilna sekundarna podaljšava vseh izhodiščno kratkih naglašanih zložnikov v vseh položajih (tudi v zadnjem besednem zlogu). Govor v naglašanih zlogih zato ne pozna ne kvantitetnih ne tonemskih nasprotij.

Sistem dolgih naglašanih samoglasnikov je monoftongično-diftongičen in vsebuje 11 fonemov (*i*, *ie*, *e*, *e:i*, [*e:*], *a*, *ã*, *o*, *u*, *o:*, *uo*, *u:*), sistem kratkih nenaglašanih samoglasnikov pa ima 5 fonemov (*i*, *e*, *a*, *o*, *u*). Zaradi podaljšanja kratkih naglašanih samoglasnikov v zadnjem ali edinem zlogu so naglašeni samoglasniki samo dolgi.

Stopnja samoglasniške redukcije je srednja. Onemevajo predvsem nenaglašeni visoki samoglasniki, npr. *i* v položaju ob zvočnikih (npr. *'ju:žna* = južina 'kosilo', *'pã:lca* = palica). Nekaj redukcij je tudi pri pred- in ponaglasnih samoglasnikih (npr. *i*) pri glagolih: *ž've:t* = živeti; 1dv *'vi:dma*, 2mn *'vi:tte* 'videti', 2dv *m'la:tta* 'mlatiti', 3mn *ž'vi:jo*, del -l ž ed *'tu:lla* = tulila. Zaradi popolne onemitve nekaterih nenaglašanih samoglasnikov ob zvočnikih /l/, /m/ in /n/ nastanejo zlogotvorni zvočniki /l̥/, /m̥/ in /n̥/, npr. *k're:ĩnc̥l̥* 'venec', *'ma:nt̥l̥* 'plašč (ženski)', *'na:jgl̥* = nagelj; *'o:č̥m̥* = očim, 1ed *'lu:p̥m̥* = lupim; *'no:uș̥ŋca*, *'so:uñ̥č̥ŋca*, Imn *š'ma:r̥ŋce*; *'č̥je:s̥ŋ*, *'ke:d̥ŋ* = teden. Preglasa za funkcijsko mehкими soglasniki *j* (< *i*, *ń*), *l* (< *l̥*) ter *č*, *ž*, *š* govor ne pozna (npr. Oed *s k'lu:čam*, *s 'k̥uo:jam*, Rdv *'k̥uo:jou* kot *s b'ra:tam*, *s 'si:nam*).

Soglasniški sistem so sooblikovali naslednji razvoji: (1) mehčani *l̥* je otrdel z *l* (*p'lu:če* 'pljuča', *'z̥e:le* 'zelje'); (2) mehčani *ń* je za samoglasniki sovpadel z etimološkim *j* (**ń > j*: *b'ri:je* = brinje, *s'vi:ja* = svinja) ali z etimološkim *n* (*'lu:kna* = luknja, *og'ni:še* = ognjišče); (3) skupini *črě-*, *žrě-* sta ohranjeni (*č're:ĩšja* 'češnja', *č're:ve* 'čreva', *'žr̥je:be*, *ž'r̥je:bo* 'žebelj'); (4) skupina *šč* se je asimilirala v *š* (*šč > š*: *k'l̥e:še* = klešče, *'lu:šit* = luščiti 'ružiti (koruzo)', *na 't̥je:še* = na tešče).

Vojniški narečni govor je bil torej prvič raziskan že leta 1953 v sklopu dialektoloških raziskav za LAS – *Lingvistični atlas Slovenije* (danes SLA – *Slovenski lingvistični atlas*). Že Logar ugotavlja (Logar 1953b), da ima v vojniškem govoru **ē* dvoglasniški refleks *ēi* [*e:i*] (npr. *l̥ēip*, *m̥ēix*, *br̥ēik*, *r̥ēis*, *čr̥ēis*, *um̥ēis*, *sn̥ēik*, *sl̥ēip*, *l̥ēis*, *kl̥ēit*, *cv̥ēit*, *j̥ēist*, *l̥ēitos*, *dv̥ēi*; *v̥ēim*, *j̥ēim*, *uč̥ēix*, *dn̥ēix*; *st̥ēina*, *ml̥ēik*, *gn̥ēist*, *sv̥ēiča*, *sr̥ēida*) kot danes (prid m *'le:ip*, *'me:ix* = meh, *b're:ik* = breg, *'re:is* = res, *s'ne:ik* = sneg, prid m *s'le:ip*, *'le:is*, *m'le:ik* 'mleko', *g'ne:ist* 'gnezdo', *s've:iča*, *s're:ida*; toda danes *j̥e:st*). Isti

refleks imajo tudi za psl. kratki *e, ki se je v slovenščini zgodaj podaljšal v *ē in v vojniškem govoru tudi kvalitetno sovpadel z *ě (npr. *pějč, čebějila, šějst, ušějisa, jesějın, kolějisa, dnějivi* itd.) kot danes (npr. *'pe:ič, če'be:ila, 'še:ist, je'se:in, Red/Idv d'ne:iva* itd.).

Prvotni *ě- (ki se je v južni slovanščini sprva skrajšal, nato pa v večini sln. govorov zopet podaljšal) ima ozek refleks ē [e:], npr. *kolēn, strēxa, želēs, brēza, lēt, rēpa, polēn, smrēka, dēl, cēsta, dēkla, mlēt* itd., danes *ko'le:n, st're:xa, že'le:s, b're:za*, Ied s 'le:t 'leto', 're:pa, po'le:n, sm're:ka, 'ce:sta, 'de:kla. Enako reflektirajo še *ē, *ě-, *è-, *ā in *ǎ- (Logar 1953b: *pēst, pētek, jētre, telēta, prēst, prēde, grēm, rēp; zēle, nēsu, pēku, rēku; vēs, dēn, lēn, mēx, pēi, mēša*, kot danes (*'pe:tek, 're:p; 'je:tre* 'jetra', Red *te'le:ta; 'ze:le* = zelje, del -l m ed *'ne:su, 're:ku*, tudi za *ǎ- ('me:ša), toda *ā ('va:s, 'dā:n in 'le:in, 'me:ix = mah), *ō in *ò- pa reflektirata kot monoftong ô [o:]: *kôust, môust, nôuč, wôus, nôus, nôuxt, plôut, snôuč, ôule, pôule, srôuta*; danes: *'ko:ust, 'mo:ust, 'no:uč, 'no:us, 'no:uxt, p'lo:ut, s'no:uč* = sinoči, *'po:ule* = polje, *s'ro:uta* = sirota; *môš, pôpek, nôt, otkôt, otrôbi* (danes *'po:pek, ot'rô:bi*); *dôber, škôrja, nôsŋ/nôisŋ, xôdŋ/xôidŋ, uôizŋ* itd. (danes *š'ko:da, 'vo:la* = volja, prid m *'dô:ber*, Ied *'nô:sŋ*).

V nekaterih primerih lahko zaznamo mešanje več govorov oz. vpliv srednještajerskega narečja na vojniški srednjesavinjski govor. Tako lahko imamo za en psl. vokal (več kot) dva različna refleksa, npr. za *ā poznajo e-jevske reflekse, ki so značilni za govore srednještajerskega narečja, npr. refleksa *ie:* (*'sje:je* = sanje, *'vje:ški* = vaški) in *e:ī* (*'le:in* = lan, *'me:ix* = mah), ter a-jevske reflekse, ki so značilni za srednjesavinjske govore, npr. *a:* (*'la:š* = laž, *'va:s*; prid ž *bo'la:na* (po analogiji prid m *bo'la:n*) 'bolna') ali *ā:* (*'dā:n, 'tā:st*). Za *ǎ- poznajo poleg dvoglasniških refleksov (prid m *'lje:xek* = lahek, *na 'tje:še* = na tešče; *'lje:gat* = lagati, Ied *u'zje:mem*, 3ed *'gje:ne* 'ganiti') tudi ozke e-jevske samoglasnike (*'me:ša*, 3ed *u'se:xne, pre'me:kne*), ki so značilni za govore srednještajerskega narečja.

Za *è- ima govor diftong *ie:* (npr. *g'lie:žn* = gleženj; 3ed *k'lie:ple* 'klepati', Ied *ž'rje:mo* 'žreti') in ozek monoftong (npr. *'ze:le* = zelje, *s'te:la* = stelja, *ž'e:nin, 'se:dy* = sedem, *ne'bē:se; t're:k* = tretji; Ied *'me:lem* = meljem, *'me:čem*, del -l m ed *'ne:su, 're:ku*). Za psl. kratki *o (ki se je v slovenščini zgodaj podaljšal v *ō) imamo v vojniškem govoru poleg običajnega ozkega monoftonga *'bo:k* = bog, *'ro:k* = rog, *'mo:rje, za'po:vet, o'ko:*, *'mo:č, 'lo:j, v'no:žje, le'po:*, *ne'co:j* = nocoj tudi dvoglasniški refleks *o:ū* (*'no:us, 'no:uxt* = noht, *'mo:ust, 'ko:ust, 'po:ule* = polje, *'no:uč, p'lo:ut, s'ro:uta* = sirota, *s'to:ū* = sto, *s'no:uč* = sinoči), ki je tipičen za govore srednještajerskega narečja.

Tudi za *ā imajo poleg zaokroženega (*g'rā:t, p'rā:x, u'rā:t, p'lā:st* 'kopica sena', *x'rā:st, k'rā:l* = kralj, *ko'vā:č, d'vā:*, *b'rā:da, t'rā:va, g'lā:va*) tudi nezaokroženi *a* (*'la:s, 'pa:s, d'la:n, s'la:p, mož'ga:ne, spom'la:t, o'ta:va, ze'da:r, ko'ma:r, 'a:pŋ* = apno, *p'la:xta* 'rjuha', *'pa:ska* = pazduha). Kratko naglašeni

-ə se je podaljšal in ponekod tudi diftongiral ('d̥ie:š* = dež, *'p̥ie:s* = pes), prav tako *-i (*'ti:č* = ptič, prid m *'si:t*; *'m̥e:š* = miš, *'ne:č* = nič) in *-ù (*k'ru:x*, *'ku:p*) ter *-ò (*st'ruo:p*, *'k̥uo:j* = konj, *k'h̥uo:f* 'gumb', *š'k̥uo:f*).

V obdobju več kot 70 let se glasoslovje vojniškega govora ni veliko spreminjalo. Članek končujem z zaključnim odstavkom Logarjevega poročila (Logar 1953c), s katerim se v popolnosti strinjam:

»Srednja Savinjska dolina je ena izmed dialektično najmanj razčlenjenih slovenskih področij. To stanje verjetno ni odraz izginevanja dialektov, ki ga opažamo drugod po slovenski zemlji. Prepričan sem, da tu močnejše dialektizacije sploh nikoli ni bilo, temveč se je na osnovi štajerščine in kasnejših gorenjskih inovacij preko Črnega grabna in Tuhinjske doline že zelo zgodaj ustvaril nekak srednjesavinjski koiné, ki se je govoril od Letuša in Vranskega na eni strani, pa vse do Celja na drugi strani. Vzrok za to je ravnina in gosta naseljenost, ki je nedvomno že stara, kajti srednja Savinjska dolina je rodovitna in lepa.«

Izjava o dostopnosti raziskovalnih podatkov

Članek temelji na arhivskih virih, ki so navedeni v seznamu virov ali literature, in na lastnih terenskih zapisih iz leta 2026, ki so v celoti predstavljeni ter obravnavani v besedilu prispevka, zato njihovo dodatno arhiviranje ni potrebno.

KRAJŠAVE IN KRATICE

D = dajalnik; del = deležnik; ed = ednina; dv = dvojina; I = imenovalnik; K = konzontan/soglasnik; m = moški spol; M = mestnik; mn = množina; nem. = nemško; O = orodnik; prid = pridevnik; psl. = praslovansko; R = rodilnik; s = srednji spol; SLA = Slovenski lingvistični atlas; Sliv. = Slivnica pri Celju; sln. = slovensko; star. = starejše; T = tožilnik; T000 = točka; V = vokal/samoglasnik; vel = velelnik; zaim = zaimek; Voj. = Vojnik; ž = ženski spol; 1 = 1. oseba; 2 = 2. oseba; 3 = 3. oseba

VIRI IN LITERATURA

Metka FURLAN, 2005: Iz primorske leksike. *Annales. Series historia et sociologia* 15/2, 405–410.

Tjaša JAKOP, 2001: Fonološki opis govora Ložnice pri Žalcu. *Jezikoslovni zapiski: zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša* 7/1–2, 365–380.

Tjaša JAKOP, 2003a: Tipologija narečnih glagolskih oblik na primeru govora Ložnice pri Žalcu. *Slavistična revija* 51/1, [1]–25.

Tjaša JAKOP, 2003b: Fonološki opis šentviškega govora. *Jezikoslovni zapiski: zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša* 9/1, 113–127.

Tjaša JAKOP, 2010: Srednjesavinjsko in srednještajesko narečje ter celjski pogovorni jezik. *Vloge središča: konvergenca regij in kultur*. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 21. Ur. Irena Novak-Popov. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 120–129.

Tjaša JAKOP, 2022: Fonološki opis govora Slivnice pri Celju (SLA T331). *Jezikoslovni zapiski: zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša* 28/2, 89–106.

Kamra. *Kulturna dediščina slovenskih pokrajin. Prvošolčki OŠ Vojnik ob koncu šol. leta 1956/57*. <https://www.kamra.si/en/album-of-slovenia/prvosolcki-os-vojniki-ob-koncu-sol-leta-1956-57/> (15. 12. 2025).

Milena KOLENKO-SMISL, 1980: *Govor kraja Vojnik pri Celju*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Mihaela KOLETNIK, 2009: Odraž medjezikovnih stikov v prekmurskem besedju. *Slavia Centralis* 2/1, 20–31.

Mihaela KOLETNIK, 2015: Prekmursko besedje za gospodarska poslopja, kmečko dvorišče in kmečka opravila v Pleteršnikovem slovarju. *Slavia Centralis* 8/1, 165–187.

Tine LOGAR, 1953a: *Vojnik* [T326, zapis po vprašalnici za Slovenski lingvistični atlas, rokopis; hrani Oddelek za dialektologijo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU].

Tine LOGAR, 1953b: *Poročilo o terenskem delu 7.–11. 7. 1953* (22-161/55). Arhiv Inštituta za slovenski jezik (22), 1948– [rokopis, hrani Oddelek za dialektologijo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU].

Tine LOGAR, 1953c: *Poročilo o terenskem delu 16.–19. 6. 1953* (22-143/55). Arhiv Inštituta za slovenski jezik (22), 1948– [rokopis, hrani Oddelek za dialektologijo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU].

Tine LOGAR, 1981: Izhodiščni splošnoslovenski fonološki sistem. *Fonološki opisi srpskohrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih opšte-slovenskim lingvističkim atlasom*, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo (Posebna izdanja LV, Odjeljenje društvenih nauka 9). 29–33.

Fran RAMOVŠ, 1924: *Historična gramatika slovenskega jezika* II. *Konzonantizem*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.

Fran RAMOVŠ, 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika* VII. *Dialekti*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.

SLA 3.1 = Jožica ŠKOFIC, Karmen KENDA-JEŽ, Danila ZULJAN KUMAR, Mojca KUMIN HORVAT, Januška GOSTENČNIK, Tjaša JAKOP, Matej ŠEKLI, Nina PAHOR, 2023. Karta slovenskih narečij (različica 2023). *Slovenski lingvistični atlas 3: Kmetovanje*. Atlas. (Jezikovni atlas). Ur. Jožica Škofic et al. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 10–11.

Suzana TODOROVIĆ, 2025: Dekanski narečni govor nekoč in danes: glasovne spremembe. *Slavia Centralis* 18/2, 34–53.

A PHONOLOGICAL DESCRIPTION OF THE LOCAL DIALECT OF VOJNIK PRI CELJU (SLA DATA-POINT 326)

This article presents the phonetic, phonological, and accentual characteristics of the local dialect of Vojnik pri Celju (SLA data point T326). This dialect belongs to the Central Savinja (*srednjesavinjsko*) dialect with some features of the Central Styrian (*srednještajersko*) dialect within the broader Styrian dialect group. The phonological description of this local dialect is based on dialect material collected for the Slovenian Linguistic Atlas (SLA) by Milena Kolenko-Smisl in 1980, which is compared to older records from Tine Logar (1953). The above mentioned dialect material has further been supplemented and verified with more recent field data collected by the author (2026).

The system of long accented vowels is monophthongal-diphthongal and consists of 11 phonemes (*i*, *ie*, *e*, *ei*, *[e:]*, *a*, *ā*, *o*, *u*, *uo*, *u*), while the system of short unaccented vowels comprises 5 phonemes (*i*, *e*, *a*, *o*, *u*). Due to the lengthening of short accented vowels in final or monosyllabic syllables, all accented vowels are long. The consonant system has been shaped by the following developments: (1) the palatalized *l* has hardened into *l* (e.g., *p'lu:če* = pljuča 'lungs', *'zē:le* = zelje 'cabbage'); (2) after vowels, the palatalized *n* has either merged with the etymological *j* (**n̄ > j*: e.g., *b'ri:je* = brinje 'juniper', *s'vi:ja* = svinja 'pig') or with the etymological *n* (e.g., *'lu:kna* = luknja 'hole', *og'ni:še* = ognjišče 'fireplace'); (3) the clusters *črě-* and *žrě-* are preserved (e.g., *č're:išja* = češnja 'cherry', *č'rē:ve* = čreva 'intestines', *'žrje:be* = žrebe 'foal', *ž'rje:bo* = žebelj 'nail'); (4) the cluster *šč* has assimilated into *š* (*šč > š*: e.g., *k'lē:še* = klešče 'tongs', *'lu:šit* = luščiti 'to shuck (corn)', *na 'tje:še* = na tešče 'on an empty stomach').

The local dialect of Vojnik (SLA T326) does not exhibit quantitative oppositions in stressed syllables. This dialect has undergone a secondary lengthening of stressed syllabic nuclei in final syllables that were originally short in the earlier vowel system. In the system of long vowels many systematic doublets or different reflexes coexist, i.e. *e*-vowel reflexes for **ā*: reflexes such as *ie*: (e.g., *'sje:je* = sanje 'dreams') and *ei*: (e.g., *'me:ix* = moss) that are typical of the Central Styrian dialect, and *a*-type reflexes, such as *a*: (e.g., *'la:š* = laž 'lie') or *ā*: (e.g., *'dā:n* 'day') that are typical of the Central Savinja dialect. Alongside diphthongal reflexes (e.g., adv. masc. *'līe:xek* = lahek 'light', *na 'tje:še* = na tešče 'on an empty stomach', 1sg. *ū'zje:mem* = vzamem 'I take'), **ə* can occur in the form of narrow monophthongs (*ē*), characteristic of Central Styrian dialects (e.g., *'mē:ša* = maša 'mass', 3sg. *pre'mē:kne* 'he/she moves'). The dialect uses either *ie*: or *e*: for **ē-* (e.g., *g'lje:žn* = gleženj 'ankle' or *'zē:le* = zelje 'cabbage'). In addition to the standard narrow monophthong (e.g., *'bō:k* = bog 'god'), **o* can occur in the form of a diphthongal reflex typical of Central Styrian dialects (e.g., *'no:us* = nos 'nose'). **ā* can take both rounded *a* [*ā*] (e.g., *x'rā:st* 'oak', *ko'vā:č* 'blacksmith', *g'lā:va* 'head') and unrounded *a* [*a*] (e.g., *'la:s* 'hair', *ko'ma:r* 'mosquito', *p'la:xta* 'sheet') reflexes.